

פורים תשפ"ג

תהלתו בקהל הסודרים

דברי תורה, סיפורים ומשלים מאת המנהל הר"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

גליון תנ"ז

נגזר על בני כליה. שלח לה מרדכי, מפני שנעשו ישראל מ'ך ורש'. מיד אמרה אסתר: 'קלי קלי למה עזבתני'. יש להבין את אלה הדברים עפ"י הפסוק בישעי' כד-כא, 'פקוד ה' על צבא המרום במרום'. שכאשר רוצה ה' להיפרע מאומה באומות העולם, מסיר את שמו משם המלאך הממונה על אותה אומה ולאחר מכן נפרע מהם. ומה עושה לשח"ו רוצה להיפרע מישראל, הרי ה' בעצמו הוא שרם, אלא הוא ממנה להם שר את מיכאל ומסיר את שמו ממיכאל ומישראל ואז ח"ו גוזר עליהם מה שרוצה. וזה מה ששלחה אסתר למרדכי, מדוע נתחייבו בני כליה, הרי ה' הוא שר שלהם. וענה לה מרדכי מפני שנעשו מ'ך ורש, כי מינה עליהם את 'מיכאל' והוריד את שמו 'קלי' ונשאר 'מ'ך', ומישראל' הוריד את שמו 'קלי' ונשאר 'רש'. ומיד ביקשה אסתר והתפללה לה' קלי קלי למה עזבתני - למה הסרת את שמך ממיכאל ומישראל.

(רבי שמשון מאוסטרפולי ז"ע)

ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה

במנחות סה מובא שמרדכי נקרא גם 'בלשן', ע"ש שידע שבועים לשון. ו'בלשן' ר"ת ש'אותך ל'בדך ב'יראה נ'עבוד, ולכן לא השתחוה להמן.

(ר' מרדכי מסלונים ז"ע) שבע ועשרים זמאה מדינה

במדרש מובא, שמאה מדינות היו לו ביבשה ועשרים ושבע על הים, ונרמז זה בפסוק, וישם המלך אחשוורוש מס על הארץ - מס גמטריא מאה, ואיי גמטריא עשרים ושבע על איי הים.

(הגר"א מוילנא ז"ע) ויספר להם המן את כבוד עשרו זרב בניו

באחד מימי הפורים נכנס רבי צבי כגן עובד ה' אל החזן איש, ושאל לו: הרי הגמרא במגילה אומרת שהיה להמן הרשע 'מאתים ושמונה' בני כגן גמטריא של 'זרב', וא"כ במגילה אמאי מוזכר רק עשרה בניו. והוא עצמו תירץ כי יש דין שחייבים לקרוא את כל עשרת בני המן בנשימה אחת ואילו היו נכתבים כל שמותיהם של בניו היה הבעל קורא בסכנת נפשות, חיך החזן איש ואמר ר' צבי הוציאני ידי חובת שמחת פורים.

אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעב

אדם עומד בתפילה ובאות עליו מחשבות שלא שייכים לתפילה וטרדות שונות מבלבלים אותו, יש סגולה נפלאה להתפלל מתוך הסידור מלא במלה ואז תהי' תפלתו סדורה ומחשבותיו לעובדת התפילה בלבד. ונרמז זאת במגילה, 'אמר עם הספר' - אם יתפלל 'מתוך הספר' ישוב מחשבותו הרעה - יסייע לו הדבר לסלק את מחשבותיו הבלתי רצויים.

(הגר"א מוילנא ז"ע)

קולך ערב גם על יתר השתי דברים שלא יכול לקיים אבל תפילה יכול כל אחד לקיים.

והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד

דרשו חז"ל זה הפסוק על מרדכי שנקרא ג"כ פתחיה כי שלוש אותיות ראשונות של מרדכי הם מ'ר'ד' חצי מערך האותיות של פתחיה פ'ת'ח'.

ואחריתך ישגה מאד האותיות אחרונות של מרדכי דהיינו כ"י הם כפולות בערךן מסופי התיבות של פתחיה י-ה'.

(תפארת המועדים)

ארור המן אשר ביקש לאבדי ברוך מרדכי היהודי וצריך להבין למה מקדימים ארור המן לברוך מרדכי, וכן רואים אצל אברהם אין ארור מדבק בברוך והאם ברוך כן מדבק בארור, אפשר לומר שמסופר באחד שיצא לתרבות רעה ורצה להתחתן עם אשה נוכריה וההורים התנגדו ושאלו את הרב

דבר תורה

ולפי הנ"ל מפרשים ג"כ ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך מובא במדרש כל מקום שנאמר במגילה המלך סתם משמש קודש וחול וא"כ איך אפשר לייחס דברים אלו למלכו של עולם שגידי כן על עמו ישראל, אך הענין יוסבר עפ"י מעשה שהיה, שני שותפים נסעו למרחקים בדרך חלה א' מהם ויאמר לשותף השני אם אני ימות, קח את כספי בסך עשרים אלף דינרים לעצמך ותן לאשתי כמה שלבך חפץ, וכך עשה נתן לאשת החבר אלף דינרים ולעצמו לקח י"ט אלפים, וקראתו לדין תורה שלא יתכן שבעלה עשה כזאת, ויפסוק הרב שבחכמה עשה הבעל למען לא יגנוב והשותף הכסף והתחכם לומר לו בלשון הזה, וכעת יתן לאשה כמה שלבו חפץ דהיינו י"ט אלפים שזה היה חפץ לבו לעצמו והשאר יקח לו, ובזה אפשר להסביר הכא 'ויאמר המלך' מלכו של עולם 'הכסף נתון לך' תחזיק לך בכספך 'העם' עם ישראל 'לעשות בו כטוב בעיניך' מה שאתה מאחל לעצמך - תעשה להם.

(דנא פשרא בעל השבט מוסר)

וידוע הדבר למרדכי

השר משה מונטיפיורי בא פעם לוורשא ופגש שם את החידושי הר"מ שאל אותו השר מדוע אין אתם מלמדים את בניכם שפות זרות הלא גם הסנהדרין היו יודעים ע' לשונות וכל נס הפורים נוצר עי"ז שמרדכי ידע שפה זרה והבין מה שמדברים בגתן ותרש, השיבו החידושי הר"מ שאדרבא מכאן יש ראייה להיפך שאסור ליהודים ללמוד שפות זרות כי למה דברו בגתן ותרש ליד מרדכי בלי חשש כי ידעו שהיהודים לא לומדים שפות זרות. ורק מרדכי שהיה מהסנהדרין ודרשינן בגמ' 'מפיהם ולא מפי כתבם' צעריכים הדיינים לשמוע העדות מפה העדים ממש לכן הבין לשונם, והם לא ידעו זאת אך לו למדו היהודים שפות זרות היו נוהרים ולא מדברים ליד מרדכי ולא היה יודע מכל הנעשה, אמר לו השר א"כ צריך משהוא שידע לשונם ענה לו די שאתה מוכשר וידוע שפות הרבה.

(מפי השמועה)

ויעשו בשונאיהם כרצונם

מה הפירוש 'כרצונם', פירושו היהודים עשו בשונאיהם כמו שהיה הרצון של שונאיהם לעשות בהם.

(אלשיך הק')

כי אין לה אב ואם
איתא במד"ר פ' לך לך אתם אמרתם יתומים היינו ואין אב חייכם שהגואל שאני מעמיד לכם אין לה אב, וצריך להבין מה איכפת לנו אם יש אב לגואל או אין לו אב, אלא היות שאסתר היתה הגואל לבטל גזירת המן הרשע הבא בכוחו של עמלק ומזרעו, ועיקר זכותו בא מעשיו אבי אביו שכיבד את יצחק אביו וגדול היה בזה ששירת אותו בבגדים היפים ביותר ואמרו חז"ל אשרי מי שלא חמאן את הוריו כי א"א לצאת ידי חובה כראוי, ומי שאין לו אב ואם חושב שאילו היה לו אב היה מקיים מצות כיבוד אב כראוי וא"כ מקיים מצוה זו במחשבתו כי מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ואי אפשר לומר עליו שלא קיים כראוי וא"כ מסוגלת היא להתגבר על קטרונו של השטן שעשוי קיים יותר ממנו מצוה זו, וזהו שניחם אותם ה' אתם אמרתם יתומים היינו ואין אב אני אעמיד לכם גואל שגם אין לו אב ומקיים המצוה במחשבה שה' מצרפה למעשה ויכולים לשלוט על עמלק שבא מכח עשו.

(מלא העומר)

בימים ההם ומרדכי יושב בשער המלך קצף בגתן ותרש

יש לדייק מדוע כתוב קצף בלשון יחיד ולא קצפו שהרי היו שניים בגתן ותרש, ויש לומר דאיתא במדרש שאסתר אמרה לאחשוורוש שדרך המלכים היה תמיד שיש להם יהודי כשר בבית מלכותם וכמו שכתוב בדניאל שהיה בבית המלך נבוכדנצר בכבל, ושאל אחשוורוש את אסתר אם היא מכירה איזה יהודי שראוי להיות בבית המלך אמרה לו שהיא מכירה אחד ושמו מרדכי והשיבו אותו בשער המלך אבל כבר היה שם שניים והיה צריך אחד מהם לשלחו מזה התפקיד ולהושיב במקומו את מרדכי ולכן אחד מהם קצף והשני רק רצה להראות שהוא מצטער בשביל חבירו ולכן כתוב לשון יחיד כי רק אחד קצף באמת כי העבירו אותו ושמו את מרדכי במקומו. (רבי שמעון סופר זצ"ל "התעוררות תשובה")

ואת זכו' עשרת בני המן

מדוע נכתב בכל אחד "ואת" ויש לומר שבא לרמז שכולם ארוכים היו ו"ארור" בגמטריא 407 וכן "ואת" בגמטריא 407 ולכן נכתב ואת בכל שם ושם מעשרת בניו של המן בנפרד.

לך כנוס את כל היהודים

"כנוס" בגמטריא 136 כמנין צום קול ממוון לרמז שע' תשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה. כי לצום לא כל אחד מסוגל וכן ממוון לא לכל אחד יש ממוון, אבל תפילה שזה קול - יכול כל אחד ולכן אמר שלמה 'השמיעני את קולך כי

חמש פעמים נזכר 'פורים' במגילה. 'על כן קראו לימים האלה פורים', 'וימי הפורים האלה לא יעברו', 'לקיים את הפורים הזאת', 'לקיים את ימי הפורים האלה', 'דברי הפורים האלה'. החמש פעמים האלה הם כנגד חמשה הימים שקוראים המגילה כמבואר במשנה בתחילת מגילה, שנקראת ב"א ב"ב ב"ג י"ד ט"ו, לא פחות ולא יותר. וב' פעמים הראשונות נכתב במגילה פורים מלא ואו, וג' פעמים חסר ואו, כי י"ד וט"ו הם עיקר התקנה, ושאר הימים הם רק לפני הכפרים שאין בהם מצות ששון ושמחה ורק קריאת המגילה התירו להם.

(חשק שלמה על מגילה)

ובכן אבוא אל המלך שלא כדת

צריך להבין מדוע לא שלחה אסתר שליח אל אחשוורוש לבקש רשות לבוא אליו לבקש על ביטול הגזירה ויש לומר שאסתר ידעה שכדי לפעול ישועות ישראל צריך לילך במסירות נפש גמורה אפילו כאשר זה גובל בלהיבד מן העולם ולכן בחרה בדרך של כניסה למלך בלי רשות אשר אחת דתה למות וכמו שאמרה וכאשר אבדתי אבדתי, וכידוע שכאשר אדם מוסר נפשו על דבר מצוה וזכה שמן השמים יצליחו דרכו, וכמו שהובא במס' קידושין מ. ברב כהנא שנתבע לעבירה והפיל עצמו מראש הגג כדי להימלט מלחטוא וככה המסירות נפש שלחו מהשמים את אליהו הנביא וקבלו בידו וניצל ממות על ידי, ועל ידי שאסתר מסרה נפשה נעשה ניסים לכל ישראל וכן אמרו חז"ל בברכות כ קמאי דהוו קא מסרי נפשיהו אקדושת השם אתרחיש להו ניסא.

(שבט הלוי)

מסירות נפש לשמוע מגילה

הגאון מוילנא לא החסיר מעולם לכל דבר שבקדושה שצריך מנין עשרה ואפילו להידור מצוה וסיפר שכאשר קיבל עליו גלות לנדוד ממקום למקום במשך כמה שנים והיה מקרה בתענית אסתר ואז היה בכפר אחד וראה שלא יהיה מנין כלילה לקריאת המגילה וברחוק מקום יש עיר ששם היה מנין אבל לא נמצא עגלה שתסכים לקחת אותו רק עגלה אחת היתה שנסעה לשם מלאה קדרות וישלים לו שישכים לקחת גם אותו עם הקדרות ובאמצע הדרך נתהפכה העגלה ונשברו הקדרות והגר"א ג"כ נפל ממנה ונחטב ואז הבעל עגלה הפליג מכותיו בהג"א ותלה האשמה בו ואז ברח הגר"א ברגלו להגיע אל העיר רגלי ורץ כל הדרך להגיע לשם אך לא עלתה בידו והגיע בגמר הקריאה והיפיש שם עשרה אנשים שישכימו להצטרף עמו אבל לא מצא ונאלץ לשכור תשעה אנשים בשלום הגון אבל הם דרשו לקבל שכרם קודם שיתחיל הקריאה וגם לזאת הסכים הגר"א אבל כאשר התחיל לקרוא ברחו כולם והתחבאו שלא ימצא אותם, וקרא את המגילה ביחידות וכל ימיו הצטער שלא הצליח לקרוא בהידור במנין והווייל דמעה כנחל.

(קובץ גליונות)

על כן קראו לימים האלה פורים

הנה בכל שנה ושנה הזמן הזה מסוגל לניסים ומצינו במדרש שהמן מצא את מרדכי כשהוא מרביץ תורה לעשרים ושתים אלפי תינוקות וצויה להרוג את כולם ועלתה צעקתם עד כסא הכבוד ואז נדהה שנת המלך - מלכו של עולם הקב"ה והתעורר רחמי ה' על עם ישראל וזכות הרבצת התורה נתבטל גזירת המן ועל כן קראו לימים האלה בכל שנה ושנה על שם הנס שנעשה בו כי בכל שנה ושנה הזמן הזה מסוגל לניסים בזכות הרבצת תורה וזכות תפילותיהם של ישראל מעומק לבבם.

(שבט הלוי)

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר

במס' מגילה טז דרשו חז"ל ששון זה מילה שנאמר שש אנכי על אמרתך ויש לדייק מדוע כתוב וששון בלי וא"ו ויש ליישב עפ"י הגמרא כתובות מ. שאין לברך בברית מילה שהשמחה במעונו מן שיש צער לתינוק ובתוס' בעירובין מ: שאפילו בברכת

שהחיינו אין לומר מפני צער התינוק ולכן כתיב וששון חסר ו' שאין השמחה שלילמה מפני צער התינוק.

(הגר"ר חיים קנייבסקי שליט"א)

מחייט עמלק

כי מחה אמהה את זכר עמלק מתחת השמים יש לדייק מדוע אצל דור המבול כתוב 'אמהה את

יום אחד הגיע האבן עזרא זי"ע לעיר גדולה, נכנס בדרכו לבית הכנסת והגה שם בתורה. לעת ערב נכנסו המתפללים ועמם ראשי הקהל. ראו אורח שנראה בעיניהם כארחי פרחי ונתנו לו שלום בשפה רפה.

רבי אברהם לא התפעל במיוחד מן התגובות הצוננות והתחיל לגלגל עמום שיחה. בתוך הדברים נתברר להם כי בן שיחם אינו קטלא קניא באגמא.

ראה שהשעה כשרה ושאל איפה הרב.

התעגמו פניהם. "אין לנו רב. הרב נפטר לפני שנה ועדיין לא מצאנו לו יורש".

"ומה שאני אהיה הרב שלכם?"

נתנו בו עינים של ביטול. "וכי למה?"

סיפר להם שהוא רבי אברהם אבן עזרא.

התנפלו עליו ראשי הקהל בחימה שפוכה: רמאי! אין אתה מעיז לרמותנו ולספר שאתה כביכול רבי אברהם אבן עזרא, שמענו את שמעו של הרב הגדול הזה ואילו אתה נראה דל וכחוש ובגדיך פשוטים ביותר. לך מאתנו ואל תרמה אותנו.

הראב"ע יצא משם מבוזבז ומאוכזב קשות ושם פניו לעיר אחרת, אך גם שם שמע אותן שירות ותשבחות שרמזו לאי אלו קילוגרמים החסרים להיקף בטנו והדלילות הקשה שבשער זקנו.

כך? אמר הראב"ע בלבו, בשומן ובשיער תליא מילתא? עוד יש לאלוקי מילין.

בהמשך הדרך ראה הלך בא ממולו. ויבט בו הראב"ע ולבו צהל, היה זה איש בריא בשר, בטנו כערימות חטים, זקן לו ארוך והדור מסביב לחייו הסגלגלות. נכנס עמו בשיחה וראה שנאה ויאה לו מאמר חכמים 'אל תסתכל (ב)קנקן אלא במה שיש' (אין) בו, וכי האיש קרוץ מחומר עב, פשוט וגם הוא ביותר ועם הארץ מדאורייתא ושמו סעיד. ויספר סעיד לפי תומו כי מחזר הוא על הפתחים ומבקש צדקה.

"וכמה נותנים לך?"

"מעט מזעיר" נאנח סעיד.

"הבה ואייעץ לך עצה טובה" לחש לו הראב"ע כממתיק סוד, "אם תשמע בקולי נצא שינינו נשכרים".

התמלא הלה סקרנות, במה מדובר?

אנחנו נלך ביחד לעיר הבאה, הסביר לו הראב"ע, וכוונתו לאותה עיר שדחתה אותו בבזו מעל פניה, שם אני אציג אותך כרב מובהק ודיין גדול ואני משרתך. אותך יקבלו ללא היסוס שכן אתה מצוייד בבל מה שנחוק; בטן גדולה לתלפיות, זקן ארוך כדבעי ובגדים מהודרים. יקבלו אותך בזרועות פתוחות וכך תוכל להרוויח פי כמה וכמה מהצדקה שאתה אוסף, וממה שתקבל נחלוק בינינו חצי כחצי.

"לא מצאת על מי לצחוק אלא על בור ועם הארץ שכמוני?" התרעם סעיד, "והרי איני יודע אפילו הלכה פסוקה אחת וכינה אתמנה לדיין!?"

הצטחק הראב"ע, "משום כך אטול אני חצי ממשכורתך". והמשיך לטוות באזני סעיד את תכניתו. "כשנגיע לעיר, יזמינו אותך להשמיע דרשה, תאמר שאתה עייף מטורח הדרך ותזמין אותי, המשרת, לדרוש במקומך. אני אדרוש

(סנהדרין סז:): לכן כתיב שם 'מעל פני האדמה'.

עוד יש לומר כיון שהמן נתלה על העץ נאמר עליו 'מתחת השמים' משא"כ דור המבול היו על האדמה לכן כתיב בהו 'מעל פני האדמה'.

(טעמא דקרא)

א מעשה

בפניהם בכל ענין אם במקרא, אם במשנה, אם בתלמוד, והבריות יאמרו: אם כך הוא המשרת, מי הוא הרב בעצמו?! ובך ננהג בכל מקום, הסר דאגה מלבך".

סעיד הרהר בדבר ולא היה מרוצה, "אבל הרי פעם אחת ייטפלו אלי ויכריחו אותי לדרוש, לא יתכן שתמיד רק המשרת ידרוש, ומה אז? מה אומר בפני הקהל, ואני ריק ונערז מכל".

"אל דאגה, תמיד אמצא עבורך תירוץ טוב. פעם אומר שהיתה לך שאלה קשה בהלכה, והיית ער עד שעת לילה מאוחרת ולכן לא היתה שעתך פנויה להכין את הדרשה. פעם אחרת אגייד להם שהיית עסוק בלימוד סוגיה קשה בגמרא... כך הכל יסתדר על הצד הטוב ביותר".

"ומה אם יגיש אלי מישהו בבית הכנסת ושאל אותי שאלה בהלכה?" הקשה סעיד וכל גופו רועד באימה.

חיך רחב עלה על פניו של הראב"ע. "אני מכיר את העיר היטב. אנשיה הם חברים טובים שלך, בלומר בורים גמורים. ובדרך כלל הם שואלים רק שלוש שאלות בהלכה. הקשב ושמע היטב:

שאלה ראשונה, מה לעשות כאשר מתעורר ספק טריפה בריאה של בהמה שנשחטה.

אתה מקמט את מצחך ואומר בארשת של יודע כל: מכניסים את הריאה לכלי מלא מים ומנפחים את הריאה, אם בצבצה (שהמים עברו מצד לצד, דהיינו שהיה חור בריאה) טריפה, ואם לאו כשרה.

שאלה שנייה, אם חלילה נופלות תפילין מידו של המתפלל, מה עליו לעשות?

אתה עונה בפנים חמורות, מפיל התפילין יתענה יום אחד ויתכפר לו עונו.

שאלה שלישייה המצויה בקרב אנשי העיר, היא שאלה של שלום בית. כלל לא שאלה הלכתית. יבואו אליך בעל ואשה שיש ריב ודברים ביניהם ויבקשו ממך לפשר ביניהם, או חלילה ליתן גט, אתה תרשום את דבריהם וטענותיהם, ותשאיר לי את הענין.

פניו של סעיד הזיעו כהוגן, ניכר היה בו שהוא עמל לעכל את ים האינפורמציה שנחת על מוחו האבטיחי בבת אחת. הוא נראה כמי ששרוי במצוקה.

"אה, אה", החל לגמגם.

"אל תדאג" הרגיעו הראב"ע בבת שחוק, "בכל מקרה לא אתרחק ממך יותר מדי, כך שתוכל תמיד לבוא לשאול אותי כל שאלה שיבואו לשאול אותך".

לאור ההבטחה החגיגית הסכים סעיד להתמנות לרב פוסק ומרא דאתרא, וכך המשיכו שניהם לצעוד בדרך אל העיר. סעיד בראש כיאה לרב מוכובד, וראב"ע נשך אחריו ובידו כליו של סעיד, כדרכם של משרתים מאז ומעולם.

כשהתקרבו אל העיר, נכנס הראב"ע ראשון לחוצות הכרך והודיע לקהל הקדושים:

"הכינו לקבל את פניו של מורנו הרב הגדול רבי אברהם אבן עזרא".

שמעו של הראב"ע כבר הגיע לכל מקום ולא יפלא בי הציבור הגיב בהתלהבות רבה. "המשרת" המתיק להם סוד, "דעו כי הרב מתכוון בעצם לכהן בריק בעיר הסמוכה,

ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי

דרשו חז"ל מכאן 'כל האומר דבר בשם אמרו מביא גאולה לעולם' ויש להבין מה כל הגדולת של אסתר שאמרה בשם מרדכי, וכי למה תחזיק טובה לעצמה, הרי באמת שמעה זאת ממרדכי, ומגיע לו מן הדין שכר על שהציל את המלך אחשוורוש.

ויש ליישב דהנה חז"ל דרוש על הפסוק 'תלכש אסתר מלכות' שלכשה רוח הקודש, וא"כ ידעה הייטב מה שעשו בגתן ותרש בנדי להרוג את אחשוורוש, והיתה יכולה לספר למלך בשם עצמה,

האדם מעל פני האדמה' ולא כתוב 'מתחת השמים' כמו שכתוב אצל עמלק,

ויש לפרש עפ"י מש"כ רש"י בספר שמואל א-ט"ו, שהעמלקים היו מכשפים, ומצאנו גבי מלכי מדין שהיו פורחים באויר ע"י כישוף, וכשאו את הצעין מיד נפלו, ולכן גבי עמלק כתיב 'מתחת השמים' שאפילו אם יעשו כשפים ויפרחו באויר, אומר הקב"ה 'מחה אמהה אותם, אבל גבי דור המבול לא הוצרך לומר כך כי היה שם מים בכל מקום, וכידוע שאין לכישוף כח שליטה במים כדאיתא בגמרא

ובכל זאת לא החזיקה טובה, לעצמה ואמרה למלך בשם מרדכי וזהו גדולותה.

בגתן ותרש – בגתנא ותרש

מדוע נקרא שמו פעם בגתנא ופעם בגתן, ויש ליישב כי בספר הזכרונות היה כתוב שבגתן או תרש רצו להרוג את המלך ע"י נתינת סם המוות

אויף שבת

אבל אם תבקשו ממנו יפה להתמנות אצלכם כרב הוא יסכים, יען כי תש כוחו להמשיך עוד בדרך".

כיון ששמעו כך יצאו כל ראשי הקהילה ונכבדיה לקראת האורה, ואמנם כאשר ראו את הופעתו החיצונית בעלת הממדיום הנרחבים, בגדי הנאים וזקנו ההדור אורו עיניהם. לא היה ספק בלבם כי אכן זהו הראב"ע.

"אין אדם מתאים ממנו להיות רב בעירנו", אמרו למשרת ונתנו שלום בדיד ארץ לסעידי שלא ידע את נפשו מרוב תמחון. מעולם לא זכה לכבוד מלכים זה.

ראשי הקהל בקשו לשאת ולתת עם החכם על תנאי הרבנות, כגון משכורתו החודשית, מקום מגוריו, סמכויותיו ועוד כיו"ב, אך המשרת גירש אותם מן הרב.

"הרב עיף מטורח הדרך, את הכל תדברו אתי" הודיע בתוקף. לאחר מל"מ מייגע נקבעו כל התנאים, ושני האורחים החשובים שוכנו באכסניה מכובדת כראוי וכיאה. לאחר מנוחה בת כמה שעות צבאו ההמונים על דלתות האכסניה ובקשו לשמוע דרשה מכבוד הרב.

המשרת יצא אל הקהל והיסה אותם. "הרב מאד עיף מטלטולי הדרך, ואין כוחו עמו לדרוש בפניכם".

המיית אכזבה עברה בקהל.

"הרב הסמיך אותי לדרוש במקומו" הוסיף בוריוזות למראה פניהם המאוזכזבות.

ועל אתר החל נושא בפניהם דרשה על פרשת השבוע, כשהוא מתבל את דבריו המתוקים במשלים ומעשיות שובי לב.

כשסיים, ברכו אותו הכל בחמימות ואמרו בלבם, אם המשרת הוא גברא רבה כזה, מה הוא הרב בעצמו?!

ובן התיישב חכם סעידי שהכל כינוהו בטעות בשם רבי אברהם בן עזרא על כסא הרבנות, וכל שאלה הלכתית שנשאל היה מזעיק את ממשקו ומסתודד עמו שעה קצרה ומיד היה יוצא מפיו פסק הלכה חודך וברור.

כך עברו שבעות אחדים על מי מנוחות, עד לאותו יום בו נצרך רבי אברהם אבן עזרא לנסוע לימים אחדים אל העיר הסמוכה.

כשבא אל "הרב הגאון רבי סעידי" וסיפר לו כי הוא מוכרח להיפרד ממנו לכמה ימים נבחל סעידי מאוד.

"ומה אעשה בלעדיך, בהמה בצורת אדם אני, הן לא אדע לענות על אף שאלה קטנה כגדולה, וגם שכחתי את שלוש התשובות שלימדנתני".

הראב"ע התיען, "אלמדך מחדש, וכל שאלה אחרת שתגיע לפתחך, תבקש להמתין איתה, וכך תמשוך את הזמן עד שאשוב".

ויסע לדרכו ולב "הרב" סעידי דופק והומה כים...

לא עברה שעה אחת מאז נסע המשמש מן העיר ושני אנשים התדפקו על דלתו של הרב.

לפי חלוקיהם המוכתמים בדם הבין כי אלו השוחט והקצב. ואכן, השנים סיפרו לו כי שחטו פרה ויש שאלה לגבי נשורת הריאה.

פניו של הרב מרא דאתרא זרחו. זו התשובה הקלה ביותר. "עליכם לצום יום אחד" הורה בפסקנות.

וצומו עלי וכו' שלשת ימים גם אני ונעורתי אצום בן ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת

מה הלשון 'כן' ו'בכן', הנראה לכאורה כמיותר, ויש לפרש הנה ג' ימים לילה ויום הם ע"ב שעות וזה ציוו על כל היהודים להתענות אבל אסתר ונעורתי לא יכלו לצום ע"ב שעות כי אחר צום ג'

לבו נפל בקרבו למראה ארשת התימחון שעלתה על פניהם. האם טעייתי? הררה בבהלה. אך כלפי חוץ שמר על ארשת שלווה ובטוחת. "כן, אתם חייבים לצום" חזר והזהיר אותם בחומרה.

אחרי רגעים אחדים, כמו להכעיס, השואל השני מתדפק על דלתו. "רבינו הגאון" פניו של האיש היו נפולות, "התפילין של ראש נפלו על הרצפה".

"נפלו על הרצפה?" חזר אחריו מילה במילה, מה אמר לי חכם רבי אברהם? אה, טוב שנוכרתי.

"תחזור אלי בעוד שמונה ימים" עד אז כבר ישוב החכם. עוד זה יוצא והנה בעל ואשה מגיעים אליו וצעקותיהם מגיעות עד לב השמים. זה צועק על זו וזו מצווחת כנגדו.

"רבי, או שמשכינים שלום בית בינינו או שאני נתן לה גט פיטורין תיכף ומיד" צעק האיש בחימה.

"אין צורך לכעוס", יש לצנן את חמתו השפוכה, מה עצה יען חכם רבי אברהם? לזה? קלי קלות. הוציא נייר מכיסו וקרא בהטעמה:

"יש להניח את הבעל בכלי מלא מים ולנפוח לתוכו אויר, לראות אם בצבצה הריאה אם לא..."

והעיר שושן צהלה ושמחה וכל הבריות שואלות ומתמחות. וכי לזה רב ודיין יקרא? למה יצומו הקצב והשוחט יום תמים? וכי האכילו טריפות? ואם יצומו, האם בכך תוכשר הבהמה. ומה טעם פסק למפיל התפילין לשוב אליו כעבור שמונה ימים, אולי עווננו כה חמור ולכן צריך הוא לעיין בספרים ולמצוא לו תיקון. אך מה הענין בהשריית הבעל המסוכסך עם זוגתו בכלי מלא מים? יתר על כן, אנשי העיר שמעו בקולו והטבילו את הבעל בבור עד צווארו, אך כשניסו לנפח אויר לתוך פיו כמעט שגחגקו שגיהם, המנפח והמנופח, וקריאה לא בצבצה כלל, או שבצבצה אבל לא היו עדים בדבר, גם כעסו של האיש על אשתו לא נצטנן למרות קרירות המים...

בקשו אנשי העיר להיכנס אל הדיין המומוחה ולהבין טעמי הלכות אך זה הסתגר בחדרו והורה למזכירו לא לתת לאיש להיכנס עד שוב משרתו רבי אברהם...

ויסתובבו אנשי העיר ברחובות ותמיתיהם בלבם ובפיהם ותחושה מרה מכה בהם כי מישהו הולך אותם שולל. והנה רואות עיניהם את משרתו הרב צועד מולם קוממיות. תיכף רצו אליו נבוכים וימטירו עליו דברים כאשד מים כבירים: "הרב" הזה שהצעת לנו לקחתה הוא בבחיגת "גם תבן גם מספוא רב' עמנו". הורה לנו תשובות הלכתיות משונות ללא ידיים וללא רגליים, חשד כבד עלה בלבנו כי שמא התהפכו היוצרות, שמא כבודו הוא הרב, וגדול הבטן איגו אלא משרתו".

צחק רבי אברהם צחוק גדול ויאמר לאנשי העיר, צדקתם, אכן רציני להעמיד אתכם על מקומכם. כשבאתי אליכם והצעת לי לכהן כרב דחיתם אותי בבזו יען כי בטני מצומקת ומלבושי קרועים. נתתי לכם אפוא רב אשר כרס לפניו תהלך' ומלבושיו נאים ומתוקנים גם זקנו יורד על פי מידותיו ורואיתם ונוכחתם לראות כי 'בטן זקן אינם חצי רבנן'.

לא זזו משם אנשי העיר עד שעמדו ומינוהו לרבי אברהם אבן עזרא להיות עליהם רב ודיין ומרביץ תורה לרבים.

ימים יש ריח רע מהפה ואין דרך לעמוד כך לפני המלך לדבר עימו, ולכן אמרה שהיא תצום רק ע' שעות בגימטריא 'כן' כי 'בכן' אם תצום גימטריא ובכן שזה ע"ב תבוא אל המלך אשר לא כדת.

(מהר"ש מבבלעזא)

וצומו עלי ואל תאכלו ואל תשתו יש להבין מה הכפל לשון אחר שכתוב וצומו עלי דהיינו לא לאכול ולא לשתות וא"כ למה כתוב עוד ואל תאכלו ואל תשתו, ויש לומר ע"פ המדרש אל תאכלו – כזית מצה ואל תשתו – ד' כוסות כי הצום

באכול שלו ומרדכי סיפר לאסתר, ואסתר סיפרה לאחשורוש, ועל ידי זה ניצל וא"כ אחר שהרגו את שניהם נמצא שאחד הרגו בחינם כי היועץ היה רק אחד או בגתן או תרש, וא"כ גם מרדכי שאחד נהרג באותו עת ומגיע לו עונש שגרים מיתה לאחד מהם, ובא מלאך וחילק את המילה 'או' לשניים את הא' שם אצל בגתן ונהיה בגתנא ואת הו' שם אצל תרש ונהיה תרש, וא"כ שניהם רצו להרוג את המלך ונתחייבו מיתה.

(מדרש תלפיות)

היה ג' ימים ובתוכם ליל פסח כמ"ש חז"ל 'ויעבור מרדכי' שעבר על הדין שאסור לצום ביו"ט, ובכוונה תחילה עשו דוקא כך שהקב"ה רגיל אז בליל הסדר לרדת עם המלאכים ולראות עריכת הסדר אצל עם ישראל ואז יראה שכולם בצער ויציגם, לכן היה הו"א שיאכלו רק מצה וד' כוסות לכן היה צריך להדגיש ואל תאכלו מצה ואל תשתו ד' כוסות אפילו שזה דאורייתא.

(בני יששכר)

הגזירה על עם ישראל נחתם בטיט ולא בדם ידוע שאם נחתם בשמים גזירה לא טובה בחותמת של טיט או אפשר עם תפלות ותשובה ומעשים טובים לבטל הגזירה, וכן היה כאן בגזירת כליה ח"ו על עם ישראל, והיכן מרומז בפסוק שלא נחתם בדם, אמר עני אחד שביקש כסף בפורים מרבי חיים מואלוזין וצ"ל מזה שכתוב כי המן וכו' חשב על היהודים 'לאבדם', ואם תחלק המילה לשניים יצא 'לא בדם'.

והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה בזכות מה נהפך להם מיגון לשמחה? בזכות מרדכי הצדיק, ההבדל בגימטריא בין המלה "מיגון" = 901 ובין המלה "לשמחה" = 383 שווה 472 וכן הגימ' של מרדכי הוא 472 לרמז על הנ"ל.

ששה חדשים... וששה חדשים... ובתמרוקי הנשים וביזה הנערה באה אל המלך

הבית אברהם וצ"ל כשהיה קורא אלו הפסוקים היה בכיות נוראות כי 'תמרוקי הנשים' הוא רמז למירוק הנשמה י"ב חודשים בגיהנם על כל מיני תאוות, ורק אח"כ ויזה הנערה- הנשמה באה אל המלך – מלך מלכי המלכים וכמו שכתב האבן עזרא כי סתם 'המלך' הנוכח במגלת אסתר הכוונה על מלך מלכי המלכים הקב"ה.

קרא לימים האלה פורים על שם הפור וקשה מדוע לא קוראים לימים האלה "פור" ומדוע "פורים", ויש לומר שהשם פורים כולל כל הימים טובים פורים ופסח ראש השנה יום הכיפורים מיתן תורה.

(חיד"א)

איש יהודי היה בשושן הבירה

מה נקרא איש יהודי? עיין בתרגום שכתב ג'בר חסידא ומודה ומצלי קדם אלקה על עמיה' כלומר איש חסיד שמתפלל על עם ישראל, וכתוב בספה"ק מה זה 'חסיד' זה יהודי א' יוד שעושה חסד.

וצדקה תציל ממות מתנות לאביונים 'מתנות' האות הראשון והאחרון הן מ"ת ובאמצע יש תנ"ו דהיינו אם נותנים צדקה מציל ממיתה.

(אור המאיר)

אל תפל דבר מכל אשר דברת

בתרגום כאן איתא: כאשר צויה אחשורוש להמן לעשות למרדכי את כל הכבוד, ביקש המן ממנו שמוטב לו ליהרג ולא יצטרך לעשות למרדכי הכבוד הזה, ויש מקשים א"כ מדוע לא הרג את עצמו ולא יהיה לו כל הבושה הזאת לבצע את ציווי המלך, ויש ליישב עפ"י דברי הגמרא שכאשר גזורים המלכות איזה גזירה על ישראל ומת אחד מן השרים או מתבטל הגזירה והטעם הוא כי הגוים תולים את מקרה המוות כי ה' רוצה לנקום בהם על שמצערים את ישראל ולכן מבטלים הגזירה, ולכן פחד המן להרוג את עצמו כי אז יתבטל הגזירה שגור להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים.

(שפתי צדיק)

ובאמת קשה לפי הנ"ל א"כ אחר שנתלה המן על העץ מדוע לא התבטלה הגזירה עד שאסתר היתה צריכה ליפול ולהתחנן לאחשורוש לבטל הגזירה, ויש לומר שאנשי המלוכה טענו שאין המן ראוי להיקרא שר, אחר שהוא נכדו של אגג שהתחנן עם שפחה והמן נכדה של השפחה ולכן לא ראוי שיבטלו הגזירה בשבילו, וגם שמכר עצמו לעבד למרדכי.

(בני יששכר)

יבא המלך והמן היום אל המשתה אשר עשיתי לו יש להקשות הרי המשתה הזה שאסתר הכינה לאחשורוש ולהמן היה ביו"ט של פסח וקיי"ל שאין מבשלין בשביל נכרי ביו"ט, אך ידוע שהמן היה נכרי עבד למרדכי שמכר עצמו למרדכי לעבד כי נגמר לו האוכל לחיילים ואז בא ללות מעות ומרדכי ומכר עצמו עבור המעות לעבד למרדכי, וא"כ היה מקנת כסף של מרדכי ואז מותר לבשל בעבורו ביו"ט, כי לעבדים כנענים שחייבים בקצת מצוות מותר לבשל, ולעצמה הרי לא בישלה כי היתה בצום ג' ימים, ולכן אמרה יבא המלך והמן אל המשתה אשר עשיתי לו – להמן שהוא עבד כנעני מקנת כספו של מרדכי. (יערות דבש)

כי הגיד להם אשר הוא יהודי

נשאלת השאלה האם עד עתה לא ידעו שמרדכי הוא יהודי, אלא ודאי שידעו על הפירוש כך הוא, שמרדכי הגיד להם אשר הוא "המן הרשע" יש לו דין יהודי כי איתא במגילה ט"ו: המן נמכר למרדכי לעבד עבור פת לחם, וא"כ הוא עבד כנעני שמחוייב במצוות כאשר, וזה הגיד להם מרדכי, אשר המן עצמו הגיד (חתם סופר)

כתבו על היהודים כטוב בעיניכם

קשה איך שייך לכתוב אגרות שניות המבטלות אגרות הראשונות הרי כתוב 'כי כתב אשר נכתב ונחתם בטבעת המלך אין להשיב', ויש לומר כי באגרות הראשונות כתב בלשון הזה 'להשמד להרוג ולאבד את כל היהודים, ועכשיו מפרש שישלח את אותם אגרות אך יעשה 'פסיק' אחר תיבות 'את כל' לפני תיבת 'היהודים' ויוצא שכך פירושו מי שמידי את כל (הגויים) היהודים יעשו זאת, וזהו ועתה כתבו על 'היהודים' דהיינו את המילה יהודים כתבו כטוב בעיניכם לכאן או לכאן וישנה המשמעות. (אלשיך הק')

כי המן בן המדתא צורר היהודים כתב על היהודים לאבדם

יש להקשות למה שאל אחשורוש מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן, הרי הוא עצמו חתם על הגזירה, וכן קשה מדוע אמרה אסתר ואלו לעבדים ולשפחות נמכרו החרשתי מדוע שתקות על מכירת אחיה לעבדים, ויש לומר כי באמת כתב אחשורוש על היהודים 'לעבדם' אם ע' כלומר למכרם לעבדים, והלך המן וכתב 'לאבדם' אם א' כלומר להרוג, ועל זה שאל אחשורוש מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות כן וגם מובן מה שאמרה אסתר כי אילו זה היה הגזירה החרשתי כי על זה חתם המלך אך המן שינה וכתב 'לאבדם' ח"ו. (אוהב ישראל)

לעשות כרצון איש ואיש

בכס' מגילה כרצון איש ואיש זה מרדכי והמן, וזה תמיהה גדולה איך הסכים מרדכי הצדיק להיות שר המשקים בסעודה של אותו רשע בעוד שהוא עצמו הזהיר את בני ישראל לא ללכת, ויש לומר שמרדכי הצדיק רצה למנוע את מי שבא לשם מעם ישראל שלא ישתו יין נסך ומבשול עכו"ם ולכן הוא בעצמו נתן להם היין שלא נגע בהם גוי וכן זרק לתוך התנור קיסם שלא יאכלו פת עכו"ם כי עד כמה שאפשר צריך להציל ולמנוע איש יהודי מלהיכשל באיסור. (הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א)

ויאמר ממוכן

בכס' מגילה ממוכן זה המן, יש לעיין מדוע שינה ממוכן את שמו להמן, ויש לומר כי אחרי שאחשורוש התעורר משכרותו צויה להרוג את שבעת שרי פרס ומדי שיעצו לו להרוג את ושתי כמבואר במדרש וכנראה אז שינה ממוכן את שמו להמן ועל ידי עצה זו הצליח להישמט מגזירת אחשורוש. (טעמא דקרא)

לא בקשה דבר – ותהי אסתר נושאת חן

הרה"ק מאלעסק היה חי בדחקות ונשאל ע"י הבית

אחרן זי"ע מדוע הוא חי כ"כ בעניות ובדחקות ואינו נוסע כמו שאר אדמורי"ם להחיות את משפחתו, והשיב בשם חותנו מרן מהר"ש מבעלזא זי"ע הכתוב אומר אצל אסתר המלכה ובהגיע תור אסתר וכו' לא בקשה דבר, ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה, כלומר זו הסיבה שנשאה חן בעיני כולם שלא בקשה דבר מאחרים ולא נוקקה לחסדי הבריות. (קונטרס אורה ושמה)

ודתיהם שונות מכל עם

מה רצה המן לומר בדברים אלו הרי כל עם ולשון יש לו חוקים ומשפטים אחרים ומה רע בזה שלישראל יש ג' חוקים, ויש לומר שהמן ביקש להראות למלך שכל החגים של היהודים נובע ממפלתם של הגויים כמו חג הפסח ממפלתו של פרעה המלך מצרים, וחנוכה ממפלת היוונים, ואת דתי המלך אינם עושים, כלומר ממך אחשורוש אין להם עדיין שום חג ואם לא תכלה אותם יעשו לך מפלה ויעשו גם מזה חג, נוסף לחגים שלהם. (דבש השדה)

בדרך צחות

וידוע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה יש להבין מדוע סיפר מרדכי לאסתר שבגתן ותרש תכנונו להרוג את אחשורוש וכי מה איכפת לו שיהרג, ויש לתרץ שמרדכי העדיף לגלות למלך את שומרי הסף שבכך יהרגו את שניהם מאשר יהרגו את המלך לבדו, עדיף להרוג שני גויים מאשר גוי אחד. (הרבי ר' העשיל)

אזני המן – קרעפלעך

יש להקשות איך אנו אוכלים בשר בתוך בצק הרי הבשר בפנים הבצק ולא רואים אותו וא"כ אסור באכילה כמו בשר שנתעלם מן העין שרב אסור באכילה, ויש לומר שילכן אנו עושים אותו משולש כדי שיהיה מותר כמו שהגמרא אומרת כששולחים בשר עם גוי וחותרים

ואת דתי המלך אינם עושים

אמרו חז"ל דמפקי לכולא שתא בש"י פה"י ר"ת שבת היום פסח היום, כלומר לא מקיימים חוקי המדינה כי עסוקים תמיד במצוות שבת או במצוות פסח, ויש להתבונן מדוע לא מוזכר חג הסוכות שיותר ארוך מחג הפסח, ויש לפרש כי עם מצוות הפסח יכולים להיות עסוקים כל השנה, ויצאים לשדה לחרוש ולזרוע ולקצור ולשמור החיטה שלא יפול עליו מים ואח"כ הטחינה לשמה והשימור ממישהו חמץ והכלים שבהם מניסים את הקמח ואח"כ עשיית המצות ומכירתם, וא"כ כל השנה יהיה תירוץ מענין הפסח, משא"כ לחג הסוכות לא צריך הכנה במשך השנה. (מפי השמועה)

וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך

הנה בלשצאר השתמש בכלי בית המקדש ויצאה פס יד וכתבה על הקיר ס' שיהרג ויפסק מלכותו וכן הוי, ולכאורה הרי כאן דרשו חז"ל 'כלים מכלים שונים' שהשתמש בכלי המקדש וא"כ למה לא קבל אחשורוש את עונשו, ויתבאר לפי מה שדרשו חז"ל דאחשורוש נטרד בינו ועי"ז נגרם מיתת ושתי, נמצא ש"יין מלכות רב' זה ששתה הרבה יין וגרם לו מה שגרם זה היה עונש 'כיד המלך' כמו יד המלך שנראה לבלשצר. (מרן רבי יהושע מבעלזא זי"ע)

והשתיה כדת אין אונס

מה שלא היה כלי זמר אצל סעודתו של אחשורוש מפני שהיה איה אין אונס ולא הכריחו אף אחד אלא כל אחד אכל ושתה כפי רצונו, אך ברגע שיישמעו כלי נגינה הרי זה דבר שאין שווה לכל נפש כי זה אוהב זמרה כזו וזה משהו אחר ובעל כרחך ישמע אע"פ שאינו חפץ בכך ונמצא שכן יהיה אונס וזו נגד את כללי הסעודה. (מהר"ם שיף)

אם על המלך טוב יצא דבר מלכות מלפניו ממוכן הציע לבטל את החוק שאחשורוש צריך לפני מתן גזר דין להתייעץ עם שבעת שריו רק שיצא דבר מלכות מלפניו בלבד, וזו שעמד לו לרועץ כי כשאמר חרבונא לפני המלך גם הנה העין וכו' אמר המלך ישר תלוהו עליו ולא נוקק לאסיפת שריו. (יוסף לקח)

ויכתב בדיתי פרס ומדי ולא יעבור

בספר 'מגילת ספר' פירש 'ולא יעבור' פ'י שלא יכריזו בפומבי רק שיכתב בספר דתי פרס ומדי לבד כי לא נאה שיתפרסם מרידת המלכה במלך, כדכתיב בפ' ויקהל 'ויעבירו קול במחנה' בתרגום 'ועברו כרוז' פ'י שהכריזו וכאן הכוונה ולא יעבור שלא יכריזו בפרהסיא המרידה במלכות. (פרדס יוסף)

ובהגיע תור נערה ונערה וכו'

הטעם של 'נערה ונערה' בקדמא ואזלא ובפסוק ובהגיע תור אסתר בת אביחיל הוא בטעם מונח מונח ואמר הגר"א זצ"ל כי כל נערה היתה מקדמת עצמה בחשק נמרץ וברצון גדול "קדמא ואזלא" אבל כשהגיע תור אסתר היתה מבקשת דחויים להתחמק ממנו והיתה עושה עצמה חולה מוטלת על ערש דוי ועל זה יורו הטעמים הכפולים "מונח מונח" שהיתה מונחת ושוכבת עד שנלקחה בעל כרחה כמו שנאמר ותלקח אסתר.

אשר החילות לנפול לפניו לא תוכל לו כי נפול תיפול

המן שהוא מזרע עמלק רצה למחות את האותיות ו-ה מן השם הוי"ה ב"ה ואת האות א' מ-הכסא כך שישאר כ"ס י"ה כמספר 'המן' כנאמר בעמלק 'כי יד על כס י-ה' מלחמה לה' בעמלק וכו' לכן נאמרו בו שלש נפילות 'לנפול' ו'נפול' תיפול' על רצונו למחוק שלש אותיות. (ליקוטי לוי יצחק)

טף ונשים ביום אחד בשלושה עשר וכו'

מדוע רצה המן להשמד את כל היהודים ביום אחד, מה איכפת לו שדבר זה יקח כמה ימים, אלא המן חשש שגורלו יהיה ג"כ כמו שאר הרשעים שרצו להרע לישראל וה' הפך עצתם ונהפך לימי משתה ושמהא וא"כ אמר בלבו אם לפחות לא יצליח מזימתי ויהפוך יום זה להם לשמחה יהיה להם רק יום אחד לשמוח בו. (הרה"ק רבי שלמה מקרלין)

ורצוי לרוב אחיו

מדוע היה רצוי רק לרוב אחיו, ולמי לא היה רצוי, הנה מרדכי היה מושבט בנימין לכן הם ציפו שיקרב את שבטו יותר משאר השבטים, אבל מרדכי הצדיק לא עשה שום הבדל בין יהודי ליהודי ויקרב את כולם, והיה אומר שלום לכל זרעו גם לאלה אשר ידע שהוא לא רצוי להם, וכן אמר שלום לכל אחד אף לקטנים כשפגשם בדרך היה מקדים להם שלום ולא ראה בזה פחיתות כבוד. (אלשיך הק')

לרוב אחיו

אמרו חז"ל שפרשו ממנו מקצת סנהדרין מפני שהיה בטל מלימודו עבור צרכי רבים, והקשו המפרשים הרי מה שביטל מתורתו היה עבור הצלת נפשות שדוחה כל התורה כולה ואיזה טענה יש להם נגדו, ויש לומר שודאי נהג מרדכי כדן אבל משמים אין ממציאיים לאדם מצות פיקוח נפש שידיחה לימודו אלא א"כ תורתו שלומד אינו פועל כל כך בשמים כמו הפקוח נפש שבו מתעסק לכן פירשו ממנו מקצת סנהדרין. (חתם סופר)

אסתר ברוח הקודש נאמרה (מגילה ז.)

המגילה מתחילה במילה "ויהי" ומסיימת במילה "זרעו" בגימטריא יחד הם 413, והשם ש-ד-י ג"כ בגימ' 413 לרמז שהמגילה נכתבה ע"פ השם.